

De Tündük

I. Shaitan Mazar

Zich niet bij machte voelend om zich op te richten, staarde Emiel bewegingloos naar de opening in de tent boven hem. Het volmaakte ronde gat verschaftte hem zicht op blauwe luchten, waar slechts zelden een wit wolkje voorbijdreef. Krachteloos bestudeerde Emiel de opening beter. Hij begreep de cirkelvorm ervan: die was logisch gezien de vorm van de tent en zou vast functioneel zijn om de rook af te voeren van het houtvuur dat de tent -of 'yurt' zoals ze die hier noemden- verwarmde in koude dagen. Maar waarom die dubbele rij van elk drie latjes die elkaar asymmetrisch kruisten binnen die cirkel? Hij kon maar niet bedenken wat daar de functie van kon zijn. Of was het louter een esthetisch onderdeel? Er stond hem immers bij dat hij ergens had gehoord dat deze opening ook de 'kroon' van de yurt genoemd werd. Of was het toch iets anders? Hij zuchtte in het besef dat hij het wel nooit te weten zou komen. Alles wat hij wist was dat blauwe oog al minimaal een week hem zijn enige blik op de buitenwereld verschaftte.

De flap van de ingang bewoog opzij en een vrouw gekleed in een veelkleurige jurk stapte gebukt binnen, ondertussen koerend als een duif. Even ving ze Emiel's blik en toen ze merkte dat hij wakker was, begon ze meteen goedmoedig te ratelen. Emiel wist niet eens of het nu Russisch of Kirgizisch was dat de vrouw sprak, want beide talen waren voor hem even onverstaanbaar. Misschien was het wel een mengelmoesje van beide: hij had eerder ergens eens opgevangen dat dit gebruikelijk was in dit wonderlijke land.

De vrouw zette een bakje gekookte witte rijst en een grote kom dampende thee naast hem neer. Hierna bevoelde ze heel vluchtig zijn voorhoofd, knikte tevreden en maakte ze het universele gebaar dat overal ter wereld hetzelfde betekende: dat hij moest eten.

Emiel glimlachte naar de vrouw die hem al zo lang verzorgde en werkte zich moeizaam overeind in een zittende houding. Dankbaarheid voor alles wat deze vrouw al belangeloos voor hem gedaan had, doorstroomde hem en hij legde een hand op haar arm. De vrouw lachte warm naar hem en wees naar zijn eten. Gedwee pakte hij het bakje rijst en begon zonder enige honger de smakeloze brij naar binnen te werken.

Terwijl hij at, bewoog de vrouw zich alweer van hem weg. Emiel merkte dat hij behoefte had aan menselijk contact en tikte haar weer op de arm. Ze keek hem vragend aan. In een opwelling wees hij omhoog naar de ronde opening van de yurt en vroeg in het Engels: "What do you call that? And why that shape?"

De vrouw lachte welwillend en begon alweer te ratelen, waar ze pas mee stopte toen ze merkte dat Emiel haar onbegrijpend aan staarde. Toen wees ze zelf omhoog en zei ze kortaf: "Tündük". Emiel herhaalde dat woord en de vrouw lachte breed en wees nogmaals; "Tündük!"

Hij knikte begrijpend en dat vatte de vrouw blijkbaar als een teken op om de yurt te verlaten, Emiel alleen achterlatend.

Emiel prakte zuchtend in zijn rijst en kon zichzelf niet tegenhouden om zich te wentelen in zijn ellende. Alle vragen die hem al dagen kwelden, drongen zich weer aan hem op. Wat deed hij hier? En wat had hij gedacht toen hij drie maanden geleden op het idiote plan was gekomen om af te reizen naar dit godvergeten land? Kirgistan, dat onbeduidende bergstaatje midden in de enorme Aziatische landmassa. Joseph Conrad had dan wel ooit geschreven over het donkere hart van Afrika, maar Azië had net zo goed een *'heart of darkness'*. En die was precies hier, waar hij zich nu bevond: aan het einde van de wereld en elke vorm van beschaving.

Hij moest eraan terugdenken over hoe hij tijdens zijn voorbereidingen was hij gestuit op verhalen over de Rus Przewalski, die, in de tweede helft van de negentiende eeuw pas, dit gebied in Centraal-Azië had verkend en in kaart gebracht voor zijn tsaar. Hij had dat opvallend gevonden, omdat dat dus in precies in hetzelfde tijdsgewricht was geweest als waarin Livingstone en Stanley er in waren geslaagd om het onbekende binnenland van Afrika in kaart te brengen. Heel vergelijkbaar! En ook onvoorstelbaar, had Emiel meteen gedacht; dat Rusland pas ruwweg anderhalve eeuw geleden nog zo'n groot onontdekt achterland had gehad!

Het was echter vooral een ander feit over Przewalski dat hem in de laatste dagen steeds weer door het hoofd had gespoekt. En dat was dat de fameuze ontdekkingsreiziger, die onder meer de onbarmhartige Gobi-woestijn had doorkruist en de Himalaya had bedwongen, uiteindelijk hier was gestorven: in Kirgistan. Hij had van vervuild water gedronken, tyfus gekregen en had in het jaar 1888, hij wist zelfs het jaartal nog precies, zijn laatste adem uitgeblazen in precies dezelfde nederzetting aan het Issyk Kul-meer als waar hij zich nu ook bevond. Het stadje dat al vele decennia op last van Lenin zijn naam droeg: Przhvalsk.

De ironie lag er zo dik bovenop dat je die er met een schop moest afscheppen, want hier was hij, ruim een eeuw later, eveneens ten prooi gevallen aan een ziekte die ongetwijfeld door dezelfde reden was veroorzaakt. Iets waaraan hij bijna zeker zou zijn bezwaken, als die vriendelijke boerenfamilie hem niet zo liefdevol hadden opgevangen.

Emiel zuchtte en verlangde er opeens hevig naar om weer thuis te zijn, in het veilige Nederland. Wat deed hij hier ook helemaal? Hadden al die mensen in zijn omgeving die hem voor gek hadden verklaard gelijk gehad? Maar hij wist heel goed dat hij gewoon niet te stoppen geweest; want het grote mysterie dat hier op hem wachtte, was gewoon te verleidelijk om te negeren..

Het draaide allemaal om ufo's. Al sinds hij een kind was, was hij geobsedeerd geweest door de sterren en de enormiteit van het heelal. En vooral die ene grote vraag natuurlijk: zijn wij de enigen hier? Hij had als kind alle boeken verslonden die te vinden waren over het onderwerp en had als tiener vele graancirkels en plekken waar ufo's waren gesignaleerd bezocht. Zijn ouders hadden toen nog hadden gedacht –of misschien gehoopt– dat alles een tijdelijke bevlieging was. Maar dat was veranderd toen hij daadwerkelijk sterrenkunde gaan studeren in Amsterdam. Om ten slotte, alsof het wel zo had moeten lopen, in dienst te treden bij het nationaal sterrenkundig instituut. Met als specialiteit: ongeïdentificeerde vliegende objecten; in de volksmond: ufo's.

Dit alles in acht nemend, zou het zijn naaste collega's en vrienden toch niet moeten hebben verbaasd, dat hij meteen geobsedeerd was geraakt toen de eerste geruchten de ronde deden over de verschijning een extreem grote ufo in Kirgistan. Hij wist nog dat hij eerst moest opzoeken in een atlas waar dit land überhaupt lag. En daarna was hij met een enorm fanatisme begonnen om alle feiten te verzamelen die er te vinden waren. En die waren ronduit fascinerend...

Het was er allemaal mee begonnen dat er in de vroege morgen van 28 augustus 1991 een ufo, met een diameter van wel 600 meter werd gesignaleerd, zwevend boven de Kaspische Zee. De Sovjets hadden er meteen een paar MiG's naar toe gestuurd, maar die hadden geen enkel contact kunnen maken met het enorme vliegende object. Ze hadden daarna het ding onder vuur willen nemen, of ten minste enkele waarschuwingsschoten willen lossen, maar op een raadselachtige wijze werkten opeens in beide vliegtuigen de wapensystemen niet meer. De MiG's hadden de missie moeten afbreken en alleen middels de radar hadden de Russen de ufo gevolgd, toen die met een onduidelijke zigzaggende koers op onwerkelijke snelheden van tegen de 7.000 km/u oostwaarts was gevlogen. Ergens in de Issyk Kul-regio in Kirgistan was de ufo vervolgens van de radar verdwenen. Naar verluidt had de lokale bevolking echter in dezelfde tijd een enorm object zien inslaan ergens ten zuidoosten van Issyk Kul; midden in het Tien Shan gebergte. De inslag zou hebben plaatsgevonden in de Shaitan Mazar-kloof; en deze naam was meteen gegrift in het geheugen van Emiel.

Sindsdien hadden de Russen blijkbaar meteen een onderzoeksmissie op pad gestuurd. Maar die was in problemen gekomen toen ze de 'crash site' hadden genaderd. Die problemen waren al even raadselachtig als die haperende MiG's, of misschien nog wel raadselachtiger. Zoals Emiel het had begrepen hadden de expeditieleden aanvallen gekregen van enorme vermoeidheid en een extreem gevoel van onwelbevinden. En wel in die mate, dat de expeditie had moeten worden gestaakt. En dat was alles wat er tot op heden bekend was...

Emiel besepte dat hij nooit zoveel informatie over het incident had kunnen verzamelen, als hij niet toevalligerwijs een correspondentie had onderhouden met Oleg Strogoy, een astronoom aan de universiteit van Omsk. Hij was diegene die hem van alles verteld dat anders nooit door de censuur van de Sovjets zou zijn gekomen. En Oleg was ook de eerste persoon geweest met wie Emiel zijn eigen vermoeden deelde: dat die ufo helemaal niet gecrasht was, maar gewoon was geland! En juist die theorie maakte dit hele verhaal zo fascinerend, volgens hem. Want dat betekende dat die buitenaardse wezens helemaal niet waarschijnlijk allemaal waren omgekomen in een neergestort ruimteschip, maar gewoon nog aanwezig moesten zijn: daar hoog en droog in de Kirgizische bergen. Misschien wel wachtend op het 'eerste contact' met de mensheid? Emiel had meteen geweten dat hij die vraag niet onbeantwoord kon laten.

En zo was hij in het najaar van 1992 begonnen met het voorbereiden van een reis die onmogelijk leek; via Pakistan doordringen in de nog steeds zeer gesloten Sovjet-Unie en dan te proberen om in een zeer bergachtige en onderontwikkelde regio zijn weg te vinden richting de Shaitan Mazar kloof. In de vroege zomer van 1993 was hij uiteindelijk vertrokken en het was vanaf het begin een barre reis geworden vol tegenslagen. Zo was hij Pakistan ternauwernood ontsnapt aan een roofoverval, was hij in Tadzjikistan

berooft van zijn meeste bezittingen en was hierna zijn gids en vertaler op de loop gegaan. Op een winderige bergpas richting Kirgistan was hij daarna bijna met paard en al in een ravijn gestort. En ten slotte was hij dus, aan de oevers van het Issyk Kul-meer ook nog eens ernstig ziek geworden. En het meest frustrerende van dit alles, besloot Emiel zuchtend, terwijl hij een slok van de hete zwarte thee nam, was dat er nog minimaal honderd kilometer aan onbegaanbaar bergpad lag tussen hem en zijn bestemming. In het besef dat hij geen idee had daar nog ooit terecht te komen, zuchtte hij diep.

II. Devil's Grave

“You know what Shaitan Mazar mean?”, vroeg Rodion, nadat die een verontrustend grote slok had genomen uit zijn smoezelige fles –schijnbaar huisgestookte- wodka, “Heard it at bazar this morning!” Emiel greep zich vast aan het stoffige dashboard toen de vrachtwagen zonder af te remmen over een kolossaal gat in de weg reed. Of ja; weg? Het rotspad waarop ze reden leek op sommige plekken geheel te verdwijnen en waar de vrachtwagen dan overeen daverde leek niet meer te zijn dan een willekeurige rotshelling te zijn, zomaar ergens midden in de onbewoonde wildernis waar ze zich al een bijna de hele dag bevonden.

“I have no idea”, brulde Emiel over het gebrul van de motor uit. Hij wierp een korte blik op Rodion, die met één hand het grote stuur van de vrachtwagen in bedwang hield en zag dat die tevreden knikte voor hij weer zijn blik liet gaan op het schier onbegaanbare pad voor hun.

“It mean, like.... like...” Emiel zag Rodion draaiende bewegingen met zijn vrije hand maken alsof hij hiermee zijn hersenactiviteit wilde aansporen -met de andere hield hij zowel het stuur als de fles wodka vast- “grave”.

“Grave? Do you mean a place where they bury a person?”

“Yes, yes, grave!”

Emiel was oprecht verbaasd; tijdens al zijn maanden voorbereidingen had hij dit nooit eerder gehoord. Het kwam nogal morbide op hem over en hij merkte dat hij er een beetje door van slag raakte. Ook omdat dit het onaangename voorgevoel versterkte dat gedurende de dag was opgekomen.

En dat terwijl hij vanochtend nog zo opgewekt en optimistisch was geweest. Eindelijk was hij weer sterk genoeg om op pad te gaan en hij had uitgebreid afscheid genomen van de hartelijke boerenvrouw en haar gezin. Wetend dat het veel te weinig was, had hij hun vrijwel al het geld gegeven dat hij nog bezat, inclusief zijn horloge. En zelfs dat had dat lieve mens allereerst niet eens willen aannemen. Na een emotioneel afscheid was hij naar het centrum van Przhevalsk gelopen, waar hij volledig afgepeigerd en hevig zwetend was aangekomen. Daar had hij vervolgens met moeizame gebaren en woorden geprobeerd duidelijk te maken dat hij vervoer zocht richting de bergen.

Het had een hopeloze zaak geleken, tot hij opeens door een zwaarlijvige man met een rode kop en woest rossig haar op de schouder was getikt. “You need ride?”, had hij met een zware basstem gezegd. Een lot uit de loterij, zo leek het, want de man vertelde dat hij op het punt stond met een vrachtwagen

de bergen in te rijden. Vervoer in een gemotoriseerd voertuig met een chauffeur die nog een half woordje Engels kon praten ook. Daar had hij vooraf voor getekend!

Maar meteen toen ze op pad gingen, was de twijfel bij hem al snel toegeslagen. De chauffeur, een Rus die zich als Rodion had voorgesteld, bleek een lompe hork te zijn en hij had Emiel urenlang vergast met zijn rabiante ideeën over de superioriteit van 'Rossiya' en de achterlijkheid van de bergvolkeren. En erger nog: Rodion bleek een nogal kwade dronk te hebben, waarbij zijn dronkenschap rechtevenredig leek op te gaan met nogal roekeloos rijgedrag. Al een paar keer waren ze op smalle bergpassen langs diepe afgronden volgens Emiel aan de dood ontsnapt, maar de Rus leek dat alles even onberoerd te laten.

“And you know grave of who?”, klonk opeens weer de gruisige stem van Rodion, die blijkbaar nog niet klaar was met het vraag-antwoord spelletje. Hij grijnsde op een manier die Emiel geenszins beviel. “Manas?”, gokte Emiel maar wat. Hij had de laatste weken de naam van deze Kirgizische held vaker gehoord.

Rodion maakte een vinnig handgebaar en gromde iets wat leek op een ronkende verwensing. “No, of course not! I mean... eh... we would say... d'yavol.”

Emiel staaarde hem nadenkend aan.

“D'yavol”, herhaalde de Rus nog een keer, “like... enemy of god, you know?”

Emiel begreep opeens wat hij bedoelde: “Devil, you mean devil!” Zijn hersenen draaiden op topsnelheid, “So the name means Devil's Grave!”

Rodion's ronkende lach klonk als die van een sinistere bad-guy in een B-film: “That's what I said, friend: Devil's Grave. I take you to Devil's Grave! All the way!”

Alsof dit iets was om te vieren, nam Rodion een extra grote slok wodka en bood de fles zelfs aan zijn passagier aan. Emiel maakte een afwerend gebaar en staaarde weer strak voor zich uit. Hij probeerde te doorgronden wat het betekende wat hem was verteld. Waarom zou juist de kloof waar een ufo landde van de bevolking een zo onrustbarende naam hebben? Zat daar iets achter? Of was het toeval?

Gefrustreerd besloot hij dat hij het gewoon niet wist.

Hij keek weer naar Rodion, die een steeds glaziger blik leek te hebben en met dichtgeknepen ogen in door de smerige, gebarsten voorruit staaarde. Het leek hem opeens een heel slecht idee van hem dat hij in was gestapt in diens Kamaz-tankauto. De man had op de markt van Przhevalsk verteld dat hij chemicaliën moest vervoeren naar een Russisch mijnbouwproject, diep in het Tien Shan-gebergte.

“Gold”, had de man gegrijnsd, in zijn toen al besmeurde hemd, “We dig for gold! Maybe this shithole of a country isn't all worthless after all!”

Het pad waarover ze inmiddels reden, bewoog zich verder omhoog langs een snelstromende bergrivier. Rodion hield het tempo er stevig in, ondanks het feit dat het pad nogal smal was en de afgrond richting de rivieroever nogal diep. Emiel moest zich enkele malen verbijten om iets van de rijstijl van de Rus te zeggen en dwong zich om opzij in de verte te kijken. Zijn oog viel op een majestueuze adelaar, die op koninklijke wijze zijn rondjes draaide in de lucht.

Net op het moment dat Emiel probeerde zich in de vogel te verplaatsen, schrok hij op door een ronkende vloek van Rodion. Emiel keek hem verbijsterd aan en de man ratelde wat in het Russisch, voor die een dikke vinger tegen de voorruit priemde.

“Big problem”, verklaarde de man.

Emiel keek in de aangewezen richting en zag dat het pad eindigde bij de oever, ter hoogte van enkele boomstammen die redelijk lukraak over de kolkende rivier gegooid leken te zijn. Hij voelde zich licht in zijn hoofd toen hij beseftte dat hij in de vrachtwagen met deze vreselijke Rus weer terug zou moeten rijden, want de hier de rivier hier passeren leek echt onmogelijk. Maar al snel merkte hij dat Rodion daar anders over dacht. Terwijl hij Russische vloeken prevelde manoeuvreerde hij ingespannen de vrachtwagen tot aan het einde van het pad. De verzameling schijnbaar lukraak neergesmeten boomstammen, die hier dus blijkbaar echt moest doorgaan voor brug, zag er van dichtbij nog wankeler uit.

“You’re not seriously gonna pass that bridge?”, bracht Emiel op hoge toon uit.

“Must be there before dark”, gromde de Rus die zijn schouders ophaalde. Hij priemde op zijn harige pols, waar misschien ooit een horloge om gezeten had, “No time!”

“You have to be kidding!”, riep Emiel uit, maar zijn woorden waren gericht aan dovemans oren. Rodion kromde zich om zijn stuur en gaf gas tot de vrachtwagen min of meer op het begin van de ‘brug’ stond. Hierna wiste hij het zweet van zijn voorhoofd en nam een forse slok wodka.

“Best is go fast”, bromde hij met een dun lachje dat bijna iets verontschuldighends had. Vervolgens gaf hij een flinke dot gas. De vrachtwagen glibberde voorwaarts over de kale boomstammen en Emiel slaakte onwillekeurig een kreet. Hij zette zich schrap in zijn stoel en merkte tot zijn verbazing dat de vrachtwagen redelijk recht op de brug was terechtgekomen. De overkant leek opeens helemaal niet zo ver weg meer. Maar toen Rodion opnieuw het gas diep indrukte, hoorde Emiel het droge gekraak van brekend hout. Hetzelfde moment begon de vrachtwagen naar links te kantelen. De motor brulde toen Rodion nog probeerde de naderende ramspoed voor te zijn, maar het was al te laat. De vrachtwagen kantelde nog verder en nu slaakte Rodion nog een laatste vloek, voor de vrachtwagen volledig op zijn kant in de rivier stortte. Er klonk een rotklap, alsof hun vrachtwagen aan de zijkant door een trein was geramd. Het raampje aan de bestuurderszijde spatte uiteen en het koude water drong meteen, als een hongerig roofdier, de cabine binnen. Emiel kon zich niet vastklemmen en smakte omlaag. Zijn val werd maar deels gebroken door het grote lijf van Rodion, want zijn hoofd zwaaide door en hiermee raakte hij iets hards. Er dansten rode vlekken voor zijn ogen en heel snel daarna werd alles volledig zwart.

Toen Emiel bij kwam, leek hij zich in een volmaakt duister te bevinden. De eerste gedachte die door hem heen schoot was dat hij dood moest zijn. Was dit dan het hiernamaals? Maar toen ontwaarde hij het schaarse licht dat door de kieren van een deur drong. Al snel begon hij meer te onderscheiden en hij begreep dat hij zich in een klein vertrek bevond. De indringende mestgeur verried dat het een veestal was. Hij probeerde zich te bewegen en merkte tot zijn afgrijzen dat zijn armen achter zijn rug waren gebonden en zijn benen ter hoogte van zijn enkels ook. Een paniekaanval kreeg vat op hem en hij slaakte een kreet van angst toen hij zag dat er iets bewoog een paar meter van hem vandaan. Er klonk een geïrriteerd gebrom waar Emiel meteen de stem van Rodion in herkende. Hij voelde zich bijna opgelucht door diens nabijheid en hij werkte zich snel overeind in een zittende houding. Ademloos bracht hij uit: “Where are we, Rodion?”

De Rus slaakte wat onverstaanbare verwensingen, voor hij iets gromde waaruit Emiel verstond: “Don’t know. Crazy mountain people.”

Emiel probeerde dit te verwerken, voor hem iets anders inviel: “But how long are we here?”

Rodion gromde: “Two days” en liet dat volgen op iets onverstaanbaars in het Russisch dat niet bepaald vriendelijk leek.

Emiel liet de woorden bezinken. Was hij echt twee dagen buiten westen geweest? Dat vond hij zeer verontrustend! En wat bedoelde Rodion verder? Dat ze waren opgepakt en opgesloten door lokale bewoners in de bergen? Waarom? En waarom kregen ze geen medische hulp? Hij had vreselijke hoofdenrugpijn en toen hij grimassen met zijn gezicht maakte, leek zijn gezicht wel bedekt met een laag lijm die wel eens een plakkaat opgedroogd bloed kon zijn.

Hij merkte dat hij te snel ademde en probeerde zijn ademhaling te controleren. Wat zei zijn moeder ook alweer altijd, vroeger? “Rustig in en uit, als golven in de branding.” Hij merkte dat hij bij de herinnering aan haar stem wat rustiger werd en kneep zijn ogen dicht. “Denk blije gedachten”, nog zoiets wat zijn moeder altijd zei. Hij probeerde eraan te voldoen en stelde zich voor hoe ze zo meteen uit het hok werden gehaald. Een lokale politiefunctionaris zou zich meteen uitputten in verontschuldigen en hem meteen naar een kliniek leiden waar zijn wonden zouden worden verzorgd. Daarna zou hij de politieagent zijn verhaal doen en zou die ten slotte zeggen: “Na alles wat er is gebeurd, voel ik me verplicht u naar de plek te brengen waar u heen wilt.” Vervolgens zouden ze naar een bijna nieuwe fourwheeldrive Toyota lopen en de rit maken naar de kloof. En dan, eindelijk, eindelijk, zou hij dan de ufo zien, die behaaglijk tegen een helling aangeveld lag, als een kat op een vensterbank. Helemaal niet neergestort; natuurlijk niet, hij wist het wel! En hij zou ademloos uitstappen en alleen op de ufo aanlopen; een enorme perfect ronde schotel van 600 meter doorsnede met een wonderlijke vibrerende grijze kleur. Vlak voordat hij het object bereikte zou zich een kleine vierkante opening vormen in de buitenzijde, waaruit een fel wit licht straalde. En er zou een trap uit verschijnen, die zich naar hem uitstrekte. Nee, geen trap natuurlijk, eerder een soort... plateau: een volmaakt vierkant, dat zich gewichtloos in het luchtledige zich naar hem toe bewoog...

Hij werd opgeschrikt uit zijn gedachten doordat de deur ruw naar binnen toe werd opengesmeten.

Enkele schaduwen bewogen zich naar binnen, waarvan er zich eentje naar Emiel toe kwam. Een man, gekleed in een donker gewaad en met een volle zwarte baard, trok hem ruw overeind. Een tweede man, vrijwel identiek als de eerste, trad naderbij en Emiel zag tot zijn schrik dat die een mes in de handen had. Hij wist een opwellende kreet in zijn keel terug te dringen en ervoer trillend hoe de man de touwen rond zijn enkels doorsneed. De man die hem vasthield snauwde hem iets in het oor en Emiel begon bijna werktuiglijk te bewegen, richting de deuropening. De beide mannen volgden hem en hielden zijn schouders vast.

Hij struikelde naar buiten en werd door zijn begeleiders op de been gehouden. Knipperend met zijn ogen in het felle licht nam hij de omgeving snel in zich op. Hij keek uit over een armetierig bergdorp, bestaande uit wat miserabele lemen bouwsels die schijnbaar achteloos in een kom langs de bergrivier waren uitgestrooid. Vee struinde overal rond, maar het meest opvallend was de drukte. Het ging hem dan niet eens zozeer om de haveloze kinderen die overal langs hem heen schoten, maar vooral om al die mensen die zich beneden, op een open ruimte die door leek te moeten gaan voor dorpsplein, verdrongen. Het moesten er minstens honderd, misschien wel tweehonderd zijn; veel meer dan alleen de inwoners van dit bergdorpje scheen te kunnen herbergen. Wat was hier toch aan de hand?

Emiel hoorde Rodion, die na hem naar buiten was gebracht, grommen en vloeken en toen hij omkeek zag hij hoe de man klappen kreeg met houten stokken. Iets gedweeër zette de lijvige Rus zich in beweging en hij passeerde Emiel zonder hem een blik waardig te gunnen. In zijn bloeddoorlopen ogen las Emiel echter iets wat hem de stuipen op het lijf jaagde: doodsangst.

Hij kreeg een schop en begon achter Rodion aan te lopen, met nog steeds de twee begeleiders achter zich die hem stevig beet hadden. Zo zette de optocht zich voort richting het volksophoping beneden. De aanwezige mensen daar keken hem met onverholen haat aan en deden bijna met tegenzin een stap naar achteren om de stoet te laten passeren. De meute vormde al snel een kring rondom het midden van het plein, dat goed beschouwd niet meer was dan een vlakte van aangestampte aarde. Pas nu vielen Emiel de twee grote houten palen van minimaal drie meter hoog op, die midden op het plein stonden. Rodion werd naar de verste van de palen geleid en vervolgens er stevig tegenaan vastgebonden. Emiel viel hierna al snel hetzelfde lot ten deel. Hij keek verbijsterd links en rechts om zich heen en probeerde wanhopig te begrijpen wat er gebeurde. Want dit leek angstvullig veel op een publieke terechtstelling! Er klonk een luid bevel en de rumoerige meute viel vrijwel meteen stil. Een man gekleed in een mooi afgewerkte mantel en met een typische Kirgizische viltmuts op trad naar voren en begon met een gedragen autoritaire stem te praten. Aan de reacties van de omstanders begreep Emiel dat de woorden van de man –de dorpsoudste, of zo– veel weerklank vonden. Alleen Rodion wond zich steeds meer op en hij probeerde zich machteloos los te rukken. Op enig moment begon hij ook te schreeuwen en te snauwen richting de dorpsoudste. Die ging hier heel beheerst op in en aldus ontstond een soort gesprek, waarbij Rodion op enig moment met zijn hoofd een beweging maakte richting Emiel. Er volgden weer wat woorden over en weer, voor Rodion zich tot Emiel richtte in het Engels: “Crazy sheepfuckers! I must explain to you what happens. Truck poison the river. I say accident and sorry. They say too much vodka. I be guilty! Fuck!” Er volgden wat Russische verwensingen, voor Rodion door de dorpsoudste tot de orde werd geroepen. Een venijnig gesprek volgde, voor Rodion zijn aandacht weer op Emiel vestigde: “They say... how do I... You know book of Dostojevski? ‘Prestupleniye i nakazaniye’? Understand?”

Emiel probeerde wanhopig te begrijpen wat de man bedoelde, tot hij het opeens begreep: de twee woorden moesten ‘schuld en boete’ betekenen. Dat was immers de titel van misschien wel het bekendste boek uit de Russische wereldliteratuur; een boek dat zelfs een lompe vrachtwagenchauffeur als Rodion moest kennen. En er drong eindelijk ten volle bij hem door wat er moest zijn; dat de tankwagen was opengescheurd en dat die chemicaliën het drinkwater van deze mensen moest hebben vergiftigd. Er waren vast veel mensen ziek geworden; misschien wel dood gegaan! Hij hakkelde verbijsterd: “You mean they want to give us a punishment for this crime?”

Rodion gromde bevestigend.

“But please tell them I was just a passenger!”, bracht Emiel uit, “You drove the truck!”

Rodion keek hem smalend aan en schudde kort zijn hoofd, voor hij zijn aandacht weer richtte op de dorpsoudste. Weer volgde een uitwisseling van woorden die Emiel tot zijn frustratie nog steeds niet begreep. Emiel hoopte dat Rodion duidelijk maakte dat hij niets met de kwestie te maken had, maar vreesde het ergste. En toen maakte de dorpsoudste een gebaar en trad een man naderbij die een prop in Rodion’s mond stopte en hem knevelde, ondanks heftig tegenstribbelen. Blijkbaar was er voldoende

gesproken.

En toen begon de strafceremonie. Terwijl de dorpsoudste en twee helpers midden tussen de palen in bleven staan, kwam de meute in beweging en met de klok mee begonnen ze om de beide palen heen te lopen. Velen zongen zachtjes een deuntje in een dreinende cadans. Heel lang gebeurde er echter voor de rest echter niets en Emiel werd steeds wanhopiger, omdat hij niet snapte wat er gebeurde. Maar toen maakte zich opeens een vrouw los uit de meute, als een losgeslagen neerstortende komeet, en ze beende naar Rodion toe. Met een vlakke hand sloeg ze in zijn gezicht, voor ze verder liep en weer opging in de massa.

Na haar kwamen er al snel anderen. Nog een paar vrouwen die Rodion een oorvijs gaven, alsof hij een stout kind was. Maar toen kwam er tot Emiel's schrik ook een vrouw op hem af, die hetzelfde deed bij hem! De klap in zijn gezicht was nog niet eens het ergste: dat was het besef dat de mensen om hem heen het ook daadwerkelijk op hem voorzien hadden! Aan de andere kant leken de straffen nog vrij mild, als die beperkt bleven tot wat milde oorvijsen, bedacht Emiel zich, vastklampend aan het laatste strohalmpje. Maar ook dit bleek al snel ijdele hoop, want er maakten zich steeds meer mannen uit de groep los; en die waren minder zachtzinnig. Enkelen van hen bewerkten Rodion's grote rode hoofd met een volle vuist, anderen sloegen of schopten andere delen van zijn lijf. En alhoewel het leeuwendeel van de mensen het had voorzien op Rodion, kreeg Emiel ook enkele slagen en schoppen te verwerken. Maar ook daarmee was het nog niet afgelopen. Tot zijn afgrijzen zag Emiel hoe Rodion werd belaagd door een woest schreeuwende man die met een zweep op hem insloeg. Niemand hield hem tegen; sterker nog: deze woede-uitbarsting leek de agressie alleen maar verder op te rakelen. Nog meer mannen sprongen tevoorschijn en sloegen toe met houten stokken, tot bloedens toe. En ook dit bloed leek weer te leiden tot steeds meer razernij. Het monotone gezang van de meute werd steeds luider en steeds meer mensen maakten zich uit de cirkel los. Iedereen leek het inmiddels alleen maar nog te hebben voorzien op de Rus. Een grote groep begon zich rond hem samen te klonteren en Emiel zag alleen nog maar ruwe bewegingen en vinnig op en neer bewegende stokken. De in de lucht voelbare agressie raakte tot een kookpunt, tot die opeens weer leeg weg te ebben. Diverse mannen lieten afwezig bebloede stokken op de grond vallen, alsof ze alweer waren vergeten waarvoor ze die vast hadden en lieten hun slachtoffer voor wat die was. Eén voor één lieten ze zich zo weer opnemen door de nog steeds ronddraaiende meute. En ook het gezang werd weer zachter.

Toen Emiel eindelijk weer een blik kon werpen op Rodion, stakte zijn adem. Van diens hemd was weinig meer over dan wat rode, loshangende repen en zijn bovenlijf was niets meer dan een bloedige homp vlees. Maar het ergste was nog dat in wat zijn hoofd moest zijn, niets meer was te herkennen van zijn gezicht. Zijn grote lijf hing zwaar in de touwen en Emiel hoopte dat de man alleen zijn bewustzijn verloren had. Maar eigenlijk wist hij wel zeker dat de man dood moest zijn. Want niemand kon dit overleven!

En toen sprong er opeens een man uit de meute op hem af. Een stok zwiepte en raakte hem op het puntje van de kin. Van het één op het andere moment ging bij Emiel het licht uit.

III. De tündük

Emiel kwam weer bij doordat hij een plens water over zich heen kreeg. Hij kreeg het ook in zijn mond en neus, hoestte hevig en hapte wanhopig naar adem. Hij probeerde zich op te richten en te ontdekken waar hij was. Opnieuw was het donker, maar dat was niet omdat hij ergens binnen was. Hij bevond zich buiten en het was inmiddels nacht. Hij krabbelde moeizaam overeind en merkte de schimmen op die in een ruwe kring om hem heen stonden. Mannen in gewaden en donkere baarden. Dit waren dezelfde mannen die hem hadden opgesloten en ook, hoogstwaarschijnlijk, Rodion hadden doodgeslagen... Vervuld door angst krabbelde Emiel overeind en bleef wankel op zijn benen staan. Hij probeerde de omstanders beter te zien, maar ze leken allemaal op elkaar. Nee, toch niet, want eentje van hen herkende hij aan de mooie mantel en de vilten hoed; de dorpsoudste. De man begon tegen hem te praten en Emiel haalde zijn schouders op en schudde wanhopig met zijn hoofd. "I can't understand you!", bracht hij ten overvloede uit in een schor gekras waar hij zelf van schrok.

De dorpsoudste praatte echter gewoon door en wees ten slotte een richting op. Emiel keek om zich heen. De man had omhoog gewezen, de smalle rotswaai uit waarin ze zich bevonden. Hij kreeg van achter een duw en toen begreep hij het pas: ze wilden dat hij weg ging! Opeens ontzettend opgelucht dat ze hem niets meer zouden aandoen, wankelde hij in de richting die hem gewezen was. Hij liep aan de dorpsoudste voorbij en zette nog meer stappen. De nekhaartjes in zijn nek tintelden, in de verwachting dat zijn belagers hem alsnog zouden neerslaan of grijpen. Maar er gebeurde niets en Emiel liep steeds verder, bang om achter te kijken.

Hij was zeker honderd meter gevorderd, omhoog de berg op, toen hij eindelijk inhield en zich omdraaide. Hij kon nog net zien hoe de groep mannen verdween achter een rotshelling en een moment later was hij alleen. Krachteloos zakte hij op zijn knieën, drukte zijn handen in zijn gezicht en huilde, in het besef dat hij zelf niet eens wist waarom hij huilde; uit opluchting of uit totale ontredning.

Hij wist ook niet hoe lang hij daar had gezeten, voor hij eindelijk opstond en weer begon te lopen in de richting die hem was gewezen. Het besef drong langzaam maar onverbiddeijk tot hem door dat zijn situatie uitzichtloos was. Hier liep hij: doodop, gewond en uitgedroogd, midden in een desolaat berglandschap in de achterlanden van Centraal-Azië, waar hij de weg niet kende en waarvan hij de bewoners moest vrezen. Hoe kon hij zich ooit hieruit redden? En hoe kon hij dit anders interpreteren dan dat hij zijn eigen dood tegemoet liep? Misschien waren de bergbewoners nog genadig geweest voor Rodion, door hem ten minste uit zijn lijden te verlossen, bedacht hij. Want hoeveel moest hij nog afzien en hoeveel pijn moest hij nog doorstaan voor de dood hem eindelijk gegund was?

Niet wetend wat anders te doen, strompelde hij in het halfduister verder omhoog, tot hij de bergkam had bereikt. Zwaar ademend ging hij liggen op de rotsen en sloot afgepeigerd zijn brandende ogen. Toen hij die uiteindelijk weer opende, keek hij naar de fel schijnende sterren boven hem. Vele lichtjaren verwijderd, maar van alles leken deze sterren nu wel het dichtst bij hem te zijn van alles. De enige metgezellen die hem nog restten. Het viel hem, niet voor het eerst, op hoeveel feller deze sterren schenen dan thuis, waar de nachthemel was bedorven door al het kunstlicht. Het scheen hem toe dat de sterren hier ook veel dichterbij waren; alsof hij ze kon aanraken als hij alleen maar zijn arm uitstreekte.

Emiel herinnerde zich hoe hij vroeger al gefascineerd naar de sterren had gestaard, fantaserend over al het wonderlijks dat zich daar in dat immense heelal moest bevinden. Beschavingen die veel verder waren gevorderd dan die van de mensen; wezens die hier naar toe zouden vliegen om de mensheid te helpen eindelijk de volgende noodzakelijk stap te maken in de evolutie.

Emiel draaide zich op zijn zij en wilde alleen nog maar zijn ogen dicht doen en slapen. De bergtoppen tegenover hem staken donker af tegen de bespikkelde nachthemel. En opeens herkende hij de vorm van twee bergtoppen tegenover hem. De twee kenmerkende gekromde vormen, alsof er twee kolossale islamitische halve manen voor een groot deel in de bergen waren weggezakt, maar nog net hun punten lieten zien. Het was precies deze bergformatie die Emiel had gezien op die ene foto die Oleg, tijdens de voorbereiding van zijn reis, had weten op te duikelen van de Shaitan Mazar-kloof. Emiel had meteen beseft dat hij deze typische bergpunten goed moest onthouden, omdat ze de plek zouden kunnen markeren die hij zocht als hij eenmaal in de buurt was. En nu, op deze miserabele nacht die zijn laatste leek te worden, was hij in een onwerkelijk toeval precies op deze plek uitgekomen!

Opgewonden krabbelde hij overeind en bestudeerde de bergtoppen nog beter. Nee, het was geen zinsbegoocheling: dit was echt de plek van de foto! Emiel voelde hoe zijn hartslag versnelde en hij keek haastig om zich heen. Daar, op nog geen tien meter afstand, leek er een soort bergpadje omlaag te leiden de kloof in.

Hij begon te lopen, haastig nu. Hij ademde opnieuw te snel, maar was te ver heen om zich daar zorgen over te maken. Hij was nu zo dichtbij! Hij was inmiddels zo ver dat hij de bodem van de kloof kon zien, toen hij van boven eindelijk de ufo zag opblinken in het licht van de sterren. Dat hij dat niet eerder had opgemerkt: de perfect ronde vorm was immers onmiskenbaar! En anders had hij toch het oppervlak van het object moeten opmerken, dat licht pulseerde, alsof het ding een levend wezen was. Het besef dat het object in ieder geval verre van neergestort leek te zijn, zoals hij al gedacht had, benam hem een moment de adem.

Hij liep snel naderbij en kon de ufo steeds beter onderscheiden. Het lag niet zoals hij had gedacht gevleid tegen de helling, maar leek deels te zijn ingegraven, alsof het beschutting had gezocht in de natuurlijke omgeving. En opeens viel het Emiel op dat er zich op de bovenkant van de schotel lijnen aftekenden. Drie parallelle lijnen ruwweg van boven naar beneden, en nog eens drie van zulke lijnen van links naar rechts. En wat het meest wonderlijke was; ze liepen niet midden over het oppervlak de ufo heen. Opeens begreep Emiel waar hij deze vorm eerder had gezien: in de yurt waar hij al die dagen doodziek had doorgebracht! In die ronde opening in het dak; hoe heette die ook alweer? Een tündük, inderdaad! De overeenkomst was zo onmiskenbaar dat zijn hoofd begon te tollen en hij even moest stilhouden, hijgend als een oud postpaard. Zijn stormende hersenen probeerden de consequenties van zijn ontdekking te bevatten: hadden de Kirgiziërs eerder bezoek van buitenaardse wezens gehad en hen met de vormgeving van hun yurts geëerd? Het idee klonk zo krankzinnig dat Emiel het meteen weer verwierp. Maar toch...

En die naam dan van deze plek, bedacht hij zich opeens: 'Devil's Grave', als je Rodion moest geloven. Wat als je die naam anders moest interpreteren? Maar wat als de lokale bevolking deze plek zo noemden omdat hier op deze plek de duivel te grave was gedragen? Het slechte uit de wereld was verbannen?

Onbewust was Emiel weer begonnen te lopen, terwijl al deze gedachten door zijn hoofd spookten en opeens was hij in de bodem van de kloof aangekomen en stond hij op nog geen tien meter van het object; de ufo. Hij ademde snel. Dertig jaar oud was hij en zijn hele leven leek hij te hebben toegewerkt naar dit moment. Hij deed nog een paar stappen naderbij, strekte zijn hand uit en raakte het ding heel voorzichtig aan. Het voelde opmerkelijk glad, was het eerste wat hij dacht, maar wat vooral opviel was dat het warmte uitstraalde! Toen merkte hij ademloos hoe het oppervlak rond zijn hand blauwig oplichtte, een kleur die langzaam veranderde in rood. En een moment later vormde zich tien meter verderop op de oppervlakte van de ufo een opening die eveneens licht verspreidde. Bijna zoals hij zich had voorgesteld, bedacht hij zich afwezig. Toen de opening misschien twee meter in doorsnede was, begon zich een silhouet af te tekenen, van iets of iemand dat naar buiten kwam. En Emiel richtte zich ademloos op en wist dat hij er klaar voor was. Nog nooit in zijn leven was hij hier zo klaar voor geweest...

